

12 JUNI 2025

ACCOUNTANTSVERSLAG 2024

Gemeente Diemen

Aan:

de raad van de gemeente Diemen
T.a.v. de raadsgriffier,
de heer Van Zanen
Postbus 8
1420 AA DIEMEN

Amstelveen, 13 juni 2025

Kenmerk: JvS/|B/MvE/AA25-1121

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2024 van de gemeente Diemen (hierna te noemen ‘Diemen’ of ‘gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 10 oktober 2024, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2024. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2024 van de gemeente Diemen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de ambtelijke organisatie en DUO+. Daarna hebben wij de bevindingen afgestemd met de gemeentesecretaris en de verantwoordelijke wethouder. Op 2 juni 2025 hebben wij dit verslag besproken tijdens de bijeenkomst met uw auditcommissie.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van DUO en de gemeente Diemen bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij vertrouwen erop u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

Digitaal ondertekend door:

Jeroen van Schaik
13 juni 2025 15:09 +02:00

J.F.A. van Schaik MSc RA
Partner en extern accountant gemeente Diemen

Inhoudsopgave

01

Dashboard accountantscontrole

02

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

03

Resultaat & financiële positie

04

Belangrijkste bevindingen

05

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- Wij verstrekken bij de jaarrekening, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, een goedkeurende controleverklaring.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 1.205.000 respectievelijk € 3.615.000.
- Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- De WNT is nageleefd.
- Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.

BELANGRIJKE BEVINDINGEN

- De paragrafen controleaanpak frauderisico's en veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn opgenomen in onze controleverklaring.
- Gemeente Diemen lijkt met haar weerstandsvermogen en op basis van de begroting 2025-2028 nog voldoende buffer te hebben om tekorten op te vangen. Voor de langere termijn is het van belang keuzes te maken om structureel de GTK (Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader) ratio's te behouden of verbeteren.
- Niet alle specifieke uitkeringen worden besteedt in het boekjaar waarin zij worden ontvangen, voor een aantal regelingen zal terugbetaling plaatsvinden.

RESULTAAT 2024

(x €1.000)	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	2024
Saldo van baten en lasten	1.812	5.345
Mutatie reserves	-934	-1.256
RESULTAAT	**880**	**4.089**

- Het gerealiseerde resultaat 2024 wijkt af van de begroting na wijziging. Wij merken op dat het positieve resultaat voornamelijk het gevolg is van lagere lasten dan begroot en een positief effect vanuit de Decembercirculaire van het Rijk.

RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING

- Het college heeft een totaal van € 2.540.000 aan afwijkingen de rechtmatigheidsverantwoording gerapporteerd.
- De raad van gemeente Diemen heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 2% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee op € 2.410.000 bepaald.
- De door de gemeente geconstateerde afwijkingen overschrijden de verantwoordingsgrens.
- De rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering is door de raad bepaald op € 100.000
- Advies is om de definitie van 'tijdig' nader te duiden in de financiële verordening.

AANDACHTSPUNTEN 2025

Wij zien de volgende aandachtspunten voor 2025:

- Vanaf boekjaar 2025 wordt de wettelijke controlegrens voor de getrouwheidscontrole door de accountant verhoogd van 1% naar 2%. Fouten en onzekerheden moeten bij elkaar opgeteld (gaan) worden. Risico op een niet-goedkeurende controleverklaring neemt toe.
- Vanaf boekjaar 2025 mag de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording maximaal 2% van de totale lasten exclusief de toevoegingen aan de reserves zijn.
- Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel moeten de APPA-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers per 1 januari 2028 in een pensioenfonds worden ondergebracht.

UW FINANCIËLE POSITIE

- Een aantal signaalwaarden schetsen een positief beeld van de wendbaarheid van uw financiële positie. Zo ligt de signaalwaarden voor netto schuldenquote binnen de norm van het laagste risiconiveau.
- De programmabegroting 2025-2028 laat zien dat de gemeente, bijvoorbeeld in de solvabiliteit, scherper aan de wind gaat varen. Dit is inherent aan de keuzes van de gemeenteraad gegeven het ravijnjaar.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Onze opdracht en controle

2.2 Strekking controleverklaring

2.3 Proces jaarrekeningcontrole

2.4 Bevindingen jaarverslag

2.5 Aandachtspunten 2025

2.1 Onze opdracht en controle

Doel en object van de controle
Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Diemen in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht
Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controle-standaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 10 oktober 2024. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring
Aangezien de jaarrekening 2024 van de gemeente Diemen aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij hierbij een goedkeurende controleverklaring, gedateerd op 12 juni 2025, afgegeven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.205.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Grondslagen financiële verslaggeving
De jaarstukken 2024 van de gemeente Diemen bestaan uit:
- het jaarverslag 2024 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- de jaarrekening 2024 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag is informatie opgenomen over ‘wat hebben we gedaan’, ‘wat hebben we bereikt’ en ‘wat heeft het gekost?’ De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

2.1 Onze opdracht en controle

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2024. In 2024 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op een systeemgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

Wij hebben voor de volgende risico's in onze controle verhoogde aandacht gehad:

- Doorbreken van interne beheersmaatregelen door management (management override): in onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door het bestuur of management van de jaarcijfers) als belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden. Management override kan plaatsvinden door bijvoorbeeld schattingen te beïnvloeden.

Onafhankelijkheid

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten' (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2024. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld.

2.2 Strekking controleverklaring

1/3

Controleverklaring 2024

Wij hebben bij de jaarrekening 2024, inclusief SiSa-bijlage, van de gemeente Diemen een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva per 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de raad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd.

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd die door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast hebben wij onderstaande verschillen geconstateerd welke niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

ONGECORRIGEERDE CONTROLEVERSCHILLEN 2024					
#	Omschrijving	Post/toelichting	Fouten (in €)	Onzekerheden (in €)	Verwijzing
1	Onzekerheid prestatielevering JW	Jeugdzorg	0	212.000	4.1
2	Onzekerheid prestatielevering WMO	WMO	0	150.000	4.1
3	Terugbetaling regeling M16 (wel gecorrigeerd in SiSa-bijlage)	SPUK	22.000	0	5.1
	TOTAAL		**22.000**	**372.000**	
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)			1.205.000	3.615.000	
Uitvoeringsmaterialiteit (75% van de materialiteit)			904.000		

Wij hebben, voor zover mogelijk, het college verzocht om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Deze verschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college bij de jaarrekening.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening 2024.

2.2 Strekking controleverklaring

2/3

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Op basis van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet kunnen gemeenten bij langdurige financiële tekorten een beroep doen op een extra uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet wijzigt betalen andere gemeenten daar dus aan mee. Om die reden moeten gemeenten aan allerlei voorwaarden voldoen om deze aanvullende uitkering te kunnen ontvangen. Maar in principe kunnen gemeenten hierdoor niet failliet gaan. Het gevolg hiervan is dat crediteuren en andere stakeholders nooit benadeeld kunnen worden door een faillissement. Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van raadsleden van belang en moet het college van burgemeester en wethouders inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Met de invoering van de aangepaste Nederlandse Standaard 700 dienen accountants voor gemeenten in hun controleverklaringen bij jaarrekeningen naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2024.

2.2 Strekking controleverklaring

3/3

Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met verschillende personen binnen de gemeente. Daarnaast nemen wij kennis van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken. Het voorkomen en mitigeren van frauderisico's is primair de verantwoordelijkheid van de directie, het college en de raad. Daarom hebben wij op diverse momenten met u en uw medewerkers vanuit het samenwerkingsverband DUO over dit onderwerp van gedachten gewisseld. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

Wij hebben vastgesteld dat in 2024 voorbereidingen in gang gezet zijn voor verbeteringen op het gebied van fraude- en corruptierisicobeheersing. Evenwel is het van belang om dit onderwerp regelmatig onder de aandacht te brengen en te houden, met als doel de gehele organisatie bewust te laten zijn van fraude- en corruptierisico's. Naast directe schade kan immers ook belangrijke reputatieschade optreden.

Er is nog geen sprake van een vastgesteld M&O beleid. Dit is een belangrijk onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording en de verantwoording inzake de specifieke uitkeringen. Voor 2025 verwacht u diverse procedures uit te werken, te actualiseren en daarna te formaliseren. De voorbereidingen hiervoor zijn reeds in gang gezet.

Wij hebben specifiek aandacht besteed aan de veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van boekjaar 2024 betrof dat het volgende risico:

- Management override: ongebruikelijke memoriaalboekingen in de laatste maand van een tussentijdse rapportageperiode respectievelijk het boekjaar dan wel bij het opstellen van de tussentijdse rapportage respectievelijk de jaarstukken.

Het risico dat management de interne beheersmaatregelen doorbreekt wordt altijd verondersteld aanwezig te zijn bij een accountantscontrole. Dit risico is niet geïdentificeerd naar aanleiding van specifieke omstandigheden binnen de gemeente.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's verwijzen wij naar onze controleverklaring 2024. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

2.3 Proces jaarrekeningcontrole

Proces jaarrekeningcontrole

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd over de uitdagingen van eerste jaar controle. 2024 betrof het tweede jaar van de controle waarbij we zien dat het proces beter loopt. Wel blijven de nodige uitdagingen in het proces bestaan. We zien dat het proces afhankelijk is van externe partijen zoals zorgorganisaties en dat voor de totstandkoming functionarissen uit de gehele gemeente benodigd zijn. Dat vraagt een strakke planning met korte doorlooptijden.

De volgende zaken vielen ons daarbij op:

- Onderdeel van de controle van de jaarstukken is ook dat de SiSa-controle uitgevoerd moet worden. Dit is de controle op de rechtmatige besteding van alle specifieke doeluitkeringen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld. Het aantal specifieke uitkeringen waarover de gemeente Diemen verantwoording af moest leggen is in 2024 wederom talrijk. Hier kan de gemeente niets aan doen, maar zorgt voor zowel voor de ambtelijke organisatie als voor ons voor extra inzet. Wij hebben hierin ook diverse correcties laten doorvoeren doordat regelingen niet juist waren afgesloten in de concept verantwoording.
- De doorlooptijd vanaf de start van de controle en de ontvangst van de laatste specificaties (met name voor het sociaal domein) tot het opstellen van het concept accountantsverslag is kort. Dat maakt dat weinig ruimte is voor uitloop en hoor/wederhoor.

Wij hebben met de organisatie gesproken en ook besproken wat nodig is om volgend jaar stappen te maken, niet alleen om het jaarrekeningproces efficiënter te maken, maar ook het zelfcontrolerend vermogen van de gemeente te versterken. Hier kwamen de volgende zaken uit naar voren:

- De volgorde van de controle en het tijdspad van het bestuurlijk proces van de DUO-gemeenten zal gezamenlijk met de ambtelijke organisatie en DUO+ worden geëvalueerd.
- Wij zullen in overleg met de ambtelijke organisatie en DUO+ een aantal specifieke onderwerpen eerder controleren. Daarmee creëren we voor alle partijen meer ruimte om bijzonderheden eerder te adresseren en af te wikkelen. Dat betreft bijvoorbeeld de GREX, de SiSa-verantwoording, EU-aanbesteden, materiële vaste activa, voorzieningen en de WNT-verantwoording.

Ondanks dat we in het jaarrekeningtraject met uitdagingen geconfronteerd zijn, hebben we de medewerking verkregen die nodig was en dat maakt dat ook de wettelijke deadlines gehaald kunnen worden. Wij zijn positief over de samenwerking met de uitvoeringsorganisatie en zien dat ten opzichte van voorgaand jaar positieve **stappen** zijn gezet binnen dit intensieve traject.

2.4 Bevindingen jaarverslag

Observaties informatiewaarde jaarverslag

Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn en voldoen aan de eisen in de BBV voor de vorm en inhoud van het jaarverslag.

Wij hebben een aantal waarnemingen ten aanzien van de kwaliteit en informatiewaarde van uw jaarverslag:

Het jaarverslag biedt veel informatie over de realisatie ten opzichte van de uitgangspunten van het beleid. In de basis is de kwaliteit van het jaarverslag voldoende. Onderstaand hebben wij een aantal observaties:

- In het jaarverslag is een samenvattend overzicht opgenomen per programma met de realisatie. Daarnaast worden er tabellen gepresenteerd met de inhoudelijke en financiële realisatie van activiteiten. Dit geeft op een gestructureerde wijze een goed beeld van de realisatie. Gericht kan de lezer dan meer de diepte in voor een nadere toelichting.
- De analyse van de financiële verschillen tussen de begroting en de realisatie per programma is voornamelijk uitgevoerd na de doorstorting in de reserve budgetoverheveling. Hierdoor ligt er weinig focus op waarom een deel van de geplande activiteiten niet is gerealiseerd. Wij adviseren in de financiële analyse onderscheid te maken tussen het resultaat voor mutatie in reserves en een toelichting op de reservemutaties. Deze analyse komt overigens wel terug in de jaarrekening.
- De paragraaf verbonden partijen geeft beperkt inzicht in de financiële risico's, wel is een toelichting voor maatschappelijke risico's opgenomen. Hierbij rest de vraag wat de belangrijkste financiële risico's zijn.
- Wij adviseren in de paragraaf 'Grondbeleid' een doorkijk op te nemen ten aanzien van de (geplande) inzet van de reserve grondexploitaties.
- Voor de paragraaf 'Duurzaamheid' geldt dat er diverse activiteiten en indicatoren zijn opgenomen. Dit biedt een goede basis. Het is nu tijd om de volgende stap te zetten waarin deze indicatoren worden vertaald naar de begroting en hierover wordt verantwoord in de P&C-cyclus.

De paragraaf 'Bedrijfsvoering' geeft te weinig inzicht in frauderisico's en -gevallen

In onze controleverklaring hebben wij gerapporteerd over de risico-inschatting, onze verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude. Wij hebben aandacht besteed aan de toelichtingen die de gemeente Diemen heeft opgenomen in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'. Wij vinden dat de toelichting inzake fraude nu alleen ingaat op de verrichte acties, maar minder op de risico's en de beheersingsmaatregelen en in hoeverre er fraudegevallen zijn geweest. Hiermee biedt dit te weinig inzicht.

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft inzicht in het vermogen om risico's uit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Naast het onderwerp fraude hebben wij in onze controleverklaring gerapporteerd over het vermogen van gemeente Diemen om risico's uit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Gemeente Diemen heeft in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' een beschrijving van de risico's en de totstandkoming en omvang van het weerstandsvermogen opgenomen. De paragraaf biedt op dit moment voldoende inzicht. Wanneer de financiële positie verslechter raden wij u aan meer informatie over mogelijke scenario's toe te lichten in deze paragraaf.

2.5 Aandachtspunten 2025

1/2

Inleiding
Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende van aandachtspunten voor het komende jaar benoemen

Voorziening voor pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers
Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel is besloten dat ook de APPA-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in een pensioenfonds ondergebracht moeten worden per 1 januari 2028. Dat betekent dat per die datum de APPA-voorzieningen toereikend moeten zijn. Een algemeen aandachtspunt betreft het opnemen van het partnerpensioen in deze APPA-voorziening. We hebben vastgesteld bij de jaarrekeningcontrole 2024 dat uw organisatie de APPA-voorziening inclusief het partnerpensioen heeft berekend.

Op het moment van overdracht per 1 januari 2028 kunnen er ten gevolge van schommelingen in de rekenrente mogelijke tekorten ontstaan. Een lagere rekenrente in het laatste jaar voor de overdracht kan een aanzienlijk gevolg hebben. Eind oktober 2024 heeft de commissie BBV in een Q&A aangegeven dat er géén vrijstelling mogelijk is voor een verplichte vrijval van de APPA-voorziening.

Om de gevolgen van de overgang voor provincies, gemeenten en waterschappen in te schatten, wordt een onderzoek gestart. Het betreft een gezamenlijk onderzoek van het ministerie van BZK, IPO, VNG en Unie van Waterschappen. Het onderzoek richt zich op de omvang van de al opgebouwde APPA-aanspraken, de toekomstige premie en de al beschikbare middelen. Aan de hand van deze gegevens worden de financiële gevolgen voor afzonderlijke provincies, gemeenten, waterschappen en het Rijk ingeschat. Deze inschatting wordt vervolgens teruggekoppeld aan de decentrale overheden om een indicatie te krijgen van de mogelijke financiële gevolgen in 2027, het jaar voordat de overgang ingaat.

Aanpassing Besluit financiële verhouding 2001
Het Besluit financiële verhouding 2001 (BFV 2001) regelt de financiële verhoudingen tussen het Rijk en de gemeenten en provincies. Dit besluit beschrijft hoe, op basis van verdeelmaatstaven, de algemene uitkeringen aan provincies en gemeenten worden verdeeld. Daarnaast ziet de financiële verhoudingswet toe op specifieke uitkeringen. Een verzameluitkering is een specifieke uitkering aan provincies en gemeenten per ministerie waarin bedragen voor beleidsthema's zijn opgenomen.

Het grensbedrag voor de verzameluitkering wordt per 1-1-2027 verlaagd naar €1 miljoen inclusief btw voor de totale omvang van de beschikbare bijdrage. Als de totale omvang van de beschikbare bijdrage lager is dan € 1 miljoen inclusief btw, is het grensbedrag voor de verzameluitkering € 50.000 inclusief btw per ontvanger. Met dit wijzigingsbesluit is het grensbedrag voor de verzameluitkering verlaagd, vooruitlopend op een wijziging van de Fvw waarbij de verzameluitkering in haar geheel zal worden afgeschaft. Door de verlaging van het grensbedrag hoeven minder specifieke uitkeringen als verzameluitkering te worden vormgegeven.

De intentie is dat hiermee in de toekomst minder specifieke regelingen zijn en de administratieve lasten worden vereenvoudigd. De exacte gevolgen van deze wijziging zijn nu nog lastig in te schatten.

2.5 Aandachtspunten 2025

2/2

Aanpassing materialiteit naar 2% voor 2025

Op 16 april 2025 zijn de wetswijzigingen gepubliceerd waarmee de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel is geworden van de wet en ook de materialiteitswijziging per 1 januari 2025 is doorgevoerd. De materialiteitswijziging houdt in dat de wettelijke materialiteit van de accountantscontrole wijzigt naar 2% voor fouten en onzekerheden gecumuleerd. De grondslag voor de berekening van de materialiteit bedraagt vanaf boekjaar 2025 enkel de werkelijke lasten. Dotaties reserves worden dus vanaf 2025 niet meer meegenomen. De grens voor beperking vs oordeelonthouding of afkeuring ligt op 4%. De maximale verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording is ook 2%. Doordat fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld moeten gaan worden zal dit landelijk naar verwachting gaan leiden tot een toename van het aantal niet-goedkeurende controleverklaringen bij decentrale overheden. Met name gemeenten met omvangrijke onzekerheden, als het gaat om prestatieleveringen binnen het sociaal domein, lopen een risico. Wij adviseren de gemeente Diemen hierover tijdig het gesprek met de raad aan te gaan en waar nodig actie te ondernemen om de onzekerheden binnen het sociaal te minimaliseren.
Wij adviseren gemeente Diemen in 2025 de financiële vordering en het controleprotocol en normenkader aan te passen en opnieuw vast te laten stellen door de gemeenteraad en deze wijziging te evalueren voor andere documenten waarin de materialiteit staat genoemd.

Het adviescollege licht in de nota van toelichting van de wetwijziging toe dat zij een lichte stijging van de regeldruk verwachten voor accountants en openbare lichamen.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat per programma

3.2 Weerstandsvermogen en ratio's

3.1 Resultaat per programma

Realisatie vs. gewijzigde begroting

Het resultaat van gemeente Diemen over het jaar 2024 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 3,2 miljoen voordelig. In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA 2024			
Programma	**Realisatie** (in €)	**Begroting na wijziging** (in €)	**Verschil** (in €)
Programma 1 - Sociaal	-26.029	-27.355	1.326
Programma 2 - Veilig	-4.020	-4.049	29
Programma 3 - Inkomen en armoede	-2.918	-3.927	1.009
Programma 4 - Vrije tijd	-4.821	-4.679	-142
Programma 5 - Onderwijs	-2.891	-3.140	249
Programma 6 - Gebiedsontwikkeling	610	397	213
Programma 7 - Leefomgeving en klimaat	-12.292	-12.715	423
Programma 8 - Verkeer	-715	-535	-180
Programma 9 - Samen besturen	-2.842	-2.916	74
Programma 10 - Financiën	4.032	4.052	-20
Dividend, lokale heffingen, algemene uitkering, overhead	57.232	56.678	554
Saldo van baten en lasten	**5.345**	**1.813**	**3.532**
Onttrekkingen reserves	5.809	6.063	-254
Dotatie aan reserves	-7.065	-6.997	-68
RESULTAAT	**4.089**	**880**	**3.209**

3.2 Weerstandsvermogen en ratio’s

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

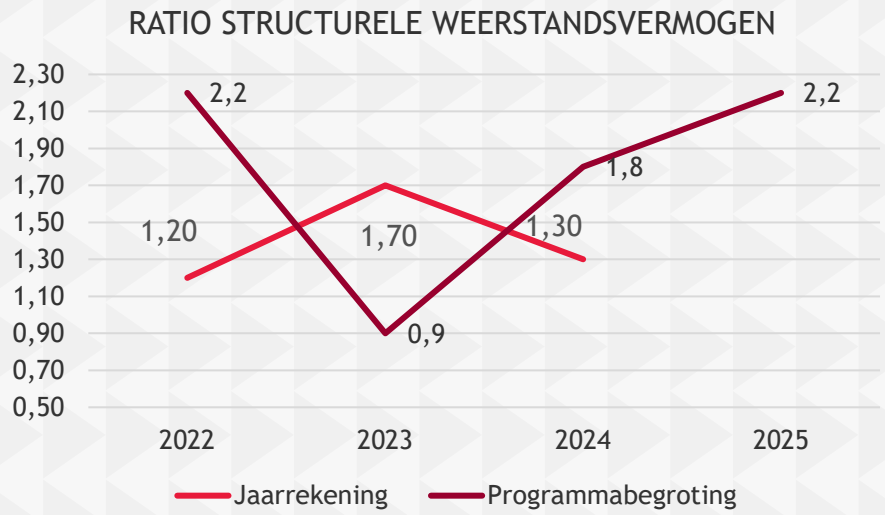
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van de gemeente Diemen. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie. Hieronder vindt u een andere toelichting op de ratio's van uw gemeente.

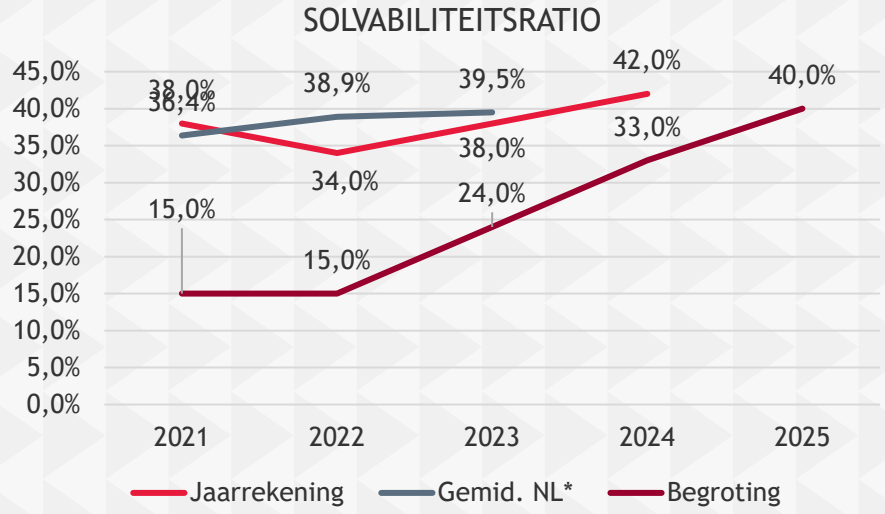
Weerstandsvermogen van de gemeente Diemen is voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf €55,6 miljoen. In het weerstandsvermogen ultimo 2024 is een bedrag van € 30,7 miljoen meegeteld van vrij aanwendbare bestemmingsreserves. In geval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico’s benoemd. De gemeente Diemen heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico’s waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 4,3 miljoen. Het weerstandsvermogen van de gemeente Diemen is volgens het GTK 2020 voldoende te noemen. De gemeente Diemen maakt tevens onderscheid tussen structureel en incidenteel. Het incidenteel weerstandsratio is zelfs uitstekend als gevolg van een beperkte omvang van incidentele risico’s.

Solvabiliteit

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2024 42%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Diemen in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De solvabiliteit laat een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020) en is ten opzichte van voorgaand jaar toegenomen.

De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde voor gemeenten op basis van: BDO Benchmark rapport januari 2025

3.2 Weerstandsvermogen en ratio's

Netto schuldquote

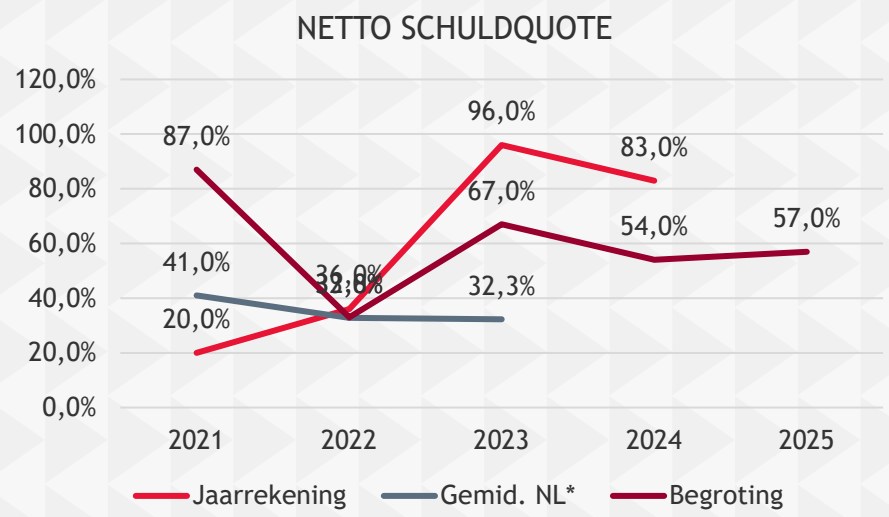
De netto schuldquote bedraagt 83%. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. De gecorrigeerde netto schuldquote bedraagt 81%. Dit betreft de netto schuldquote inclusief doorgeleende gelden. De verslechtering van de netto schuldquote ten opzichte van voorgaande jaren wordt veroorzaakt door de leningen voor nieuwe investeringen en herfinancieringen.

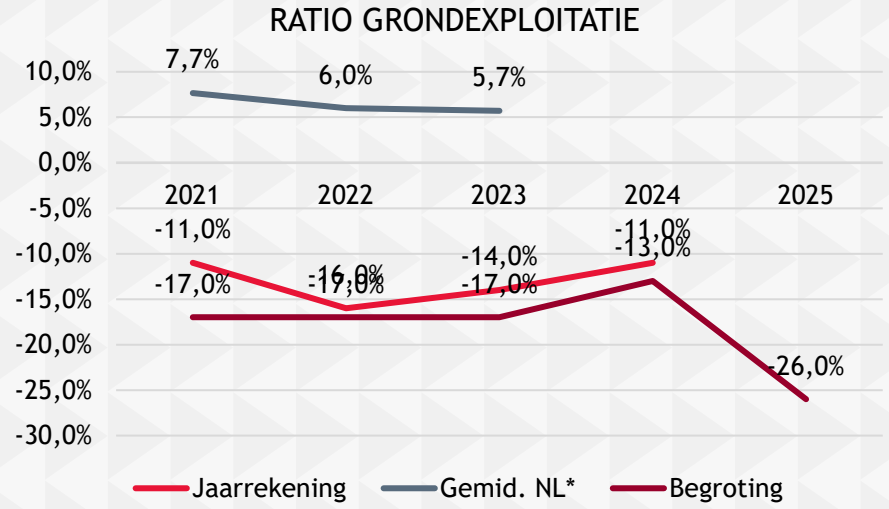
Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van gemeente Diemen is laag doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten laag is. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020.

Uw score in onze landelijke benchmarkrapportage

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld. In dit GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. Wij hebben deze signaleringswaarden als basis gebruikt voor het bepalen van uw score en dus financiële positie. Indien uw gemeente voor de komende jaren (2024 t/m 2028) per saldo een negatief resultaat begroot (en inteert op het eigen vermogen), beïnvloedt dit de score. Een uitwerking van deze systematiek beschrijven wij in onze benchmarkrapportage. De score van uw gemeente is ten opzichte van 2022 gedaald over boekjaar 2023 van rapportcijfer 8 naar 6.

De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde voor gemeenten op basis van: BDO Benchmark rapport januari 2025

4. Belangrijkste bevindingen

4.1 Programma ‘Sociaal domein’

4.2 Programma ‘Gebiedsontwikkeling’

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

4.4 BBV, WNT en SiSa

4.5 Belangrijke schattingsposten

4.1 Programma ‘Sociaal domein’

De lasten van gemeente Diemen in het programma ‘Sociaal domein’ bedragen over 2024 circa € 39 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd (bepaald op basis van taakvelden 6.0 sociaal domein):

Programma sociaal domein			
#	Onderdeel	2024	2023
1	Jeugdzorg	13.035	10.002
2	Wmo	3.512	4.923
3	Participatie en bijstand	15.359	15.566
4	Samenkracht en toegang	7.056	4.508
	TOTAAL	**38.962**	**34.999**

Jeugdzorg

De productieomvang van Jeugdzorg bij zorginstellingen (exclusief hoog specialistische jeugdhulp) bedraagt in 2024 circa € 4,6 miljoen . Ten aanzien van de jeugdhulp heeft de gemeente Diemen de zorg ingekocht en instellingen gecontracteerd. Met betrekking tot de lasten inzake jeugdhulp vraagt de gemeente Diemen bij de zorginstelling om een productieverklaring inclusief controleverklaring. Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht.

In de financiële verantwoording Jeugdhulp 2024 is voor € 757.000 aan onzekerheden geconstateerd. Uitgaande van de interne beheersing, waaronder het indicatiestellingproces en klachtenregistratie bij uw gemeente, ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 212.000 (2023: € 469.000). De onzekerheid is afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Wmo

De productieomvang van Wmo bij zorginstellingen bedraagt in 2024 circa € 2,8 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo vindt plaats vanuit de gemeente Diemen. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. De gemeente heeft een IC-plan opgesteld waarin de wijze van verantwoorden is opgenomen. Met betrekking tot de lasten Wmo vraagt de gemeente Diemen per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Van een aantal zorginstellingen is geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Uitgaande van de interne beheersing bij uw gemeente ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 150.000 van de € 751.000 waarvoor geen verantwoording is ontvangen.

Grip op lasten Wmo en Jeugdzorg

Door gemeente Diemen zijn maatregelen getroffen waarmee aanvullende zekerheid wordt verkregen inzake de prestatielevering, naast de productieverantwoordingen welke worden ontvangen van de gecontracteerde zorginstellingen. Deze maatregelen zijn uiteengezet in het controleplan.

Wij adviseren naast het verkrijgen van de verantwoordingen vanuit zorginstellingen, in te zetten op het contractbeheer en toezicht om zekerheid te verkrijgen inzake de prestatielevering. Dit is van belang vanwege de materialiteitswijziging vanuit de Bado in 2025, waarbij het onderscheid tussen fouten en onzekerheden verdwijnt.

4.2 Programma ‘Gebiedsontwikkeling’

Grondexploitaties

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, stikstofproblematiek, bouwvrijstelling, fluctuatie verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd. De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot een aantal elementen. Dit betreffen de verwachte kosten, de verwachte verkopen en de fasering in de tijd. De belangrijkste onderdelen in zowel de kosten als de verkopen zijn de voor de berekeningen gehanteerde prijzen en hoeveelheden. Deze onderdelen zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers en gecontroleerd met (externe) documentatie. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten in detail geconfronteerd met bestaande plannen en marktinformatie. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2024 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Voorziening grondexploitatie

Ultimo 2024 is een beperkte voorziening grondexploitaties gevormd a € 464.000 (vj: 351.000). Deze volgt uit de grondexploitatie Buitenlust waar de verwachte opbrengsten lager zijn dan te maken kosten voor de realisatie van het project.

Reserve grondzaken en dotatie in verband met Oekraïne

De reserve grondzaken bedraagt € 16.089.000 (2023: € 11.617.000). De stijging wordt met name veroorzaakt door het toevoegen van de beschikbare middelen voor de huisvestiging van Oekraïne-vluchtelingen van € 4.560.000. Daarnaast is hier een onttrekking van € 84.000 op verricht op basis van de reguliere methodiek waarbij winsten en verliezen uit grondexploitaties worden toegerekend aan de reserve grondzaken. Dit is tevens toegelicht op pagina 254 van het jaarverslag.

Nieuwe grondexploitaties

In het boekjaar heeft de gemeenteraad de grondexploitatie Harmoniehof geopend. Dit project loopt naar verwachting tot 2029 en is qua omvang relatief gering. De totale kosten bedragen € 1,8 miljoen en de opbrengsten € 2,3 miljoen. Met een geraamd resultaat van € 426.000 is het financiële risicoprofiel relatief gering.

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst te worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van gemeente Diemen heeft deze methode geresulteerd in een terugname voor 2024 van circa € 192.000. Wij hebben vastgesteld dat deze juist en volledig is verantwoord. Zoals toegelicht op pagina 250 van het jaarverslag zijn de projecten van de gemeente Diemen per saldo zeer winstgevend met een totaal geraamd eindresultaat van € 17.447.000. Een belangrijk deel hiervan is reeds in eerdere jaren verantwoord, of zal pas gerealiseerd worden zodra de resterende uitgaven en opbrengsten op deze projecten verantwoord worden.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Status wijziging wet- en regelgeving

Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is voor gemeenten afgerond op 21 maart 2025. De wijzigingen in de BADO-notitie gaan in voor verantwoordingen over het begrotingsjaar 2025. Voor de verantwoording over begrotingsjaar 2024 wordt nog de uitwerking uit NBA Alert 48 2.0 gevolgd. Aan de hand van te onderkennen scenario's / omstandigheden zijn in NBA Alert 48 2.0 aanwijzingen opgenomen voor de uitvoering van de accountantscontrole van de jaarrekening en de oordeelsvorming in de controleverklaring.
Naar aanleiding van de afgeronde wijzigingen in het BBV wijzigt vanaf boekjaar 2025 het maximum van de door de raad vastgestelde verantwoordingen naar 2% (was 3%). De omvangsbasis van de verantwoordingsgrens wijzigt naar de totale lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves. De gemeenteraad zal in 2025 opnieuw het controleprotocol inclusief de gewijzigde goedkeuringstoleranties moeten vaststellen.

In oktober 2024 is de kadernota rechtmatigheid geactualiseerd. De actualisatie leidt voor de gemeente Diemen beperkt tot wijzigingen ten opzichte van vorig jaar. De belangrijkste wijziging betreft een tekstuele aanpassing in de modelverordening ten aanzien van de geconstateerde bevindingen, specifiek in relatie tot de omvang van niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en welk deel acceptabel is op basis van de vastgestelde afspraken.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording van de gemeente Diemen

De raad van de gemeente Diemen heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 2% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 2.411.0000. Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording stelt het college van de gemeente Diemen vast dat de omvang van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 2.540.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college van de gemeente Diemen overigens een bedrag van € 641.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken. De door het college gerapporteerde afwijkingen kunnen als volgt worden samengevat:

BEVINDINGEN IN HET KADER VAN RECHTMATIGHEID				
Onrechtmatigheden	**Acceptabel** (in €)	**Niet-acceptabel** (in €)	**Totaal afwijkingen** (in €)	**Onduidelijkheden** (in €)
Voorwaardencriterium	0	1.899.000	1.899.000	0
Begrotingscriterium	641.000	0	641.000	0
Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	0	0	0	0
TOTAAL	**641.000**	**1.899.000**	**2.540.000**	**0**
Verantwoordingsgrens (2%)	2.411.0000			
Rapportagegrens	100.0000			

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Onze bevindingen bij de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf bedrijfsvoering van de gemeente Diemen

Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2024 van de gemeente Diemen te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of de opsomming van de onrechtmatigheden door het college toereikend is onderbouwd. De rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening richt zich op een drietal criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Voor de SiSa-bijlage heeft het college negen rechtmatigheidscriteria in acht genomen. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen de gemeenteraad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader en controleprotocol van de gemeente Diemen, dat d.d. 12 december 2024 door de gemeenteraad is vastgesteld, en de financiële verordening.

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om de opsomming van de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording te onderbouwen.

De paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van het jaarverslag. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

De gemeente Diemen heeft de volgende acties geformuleerd en al deels ingevoerd om rechtmatigheids-fouten in de toekomst te voorkomen:

- Invoeren brokerconstructie: Medio 2024 is middels een EU-aanbesteding een broker gecontracteerd vanuit waar individuele (inhuur) opdrachten uitgevoerd worden. Alle inkopen die passen binnen de broker-constructie kunnen daarmee eenvoudiger rechtmatig ingekocht worden.
- Monitoring contracten: Een aanbeveling is om contracten volledig te registeren en contracten middels contractmanagent te monitoren. Dit stelt de gemeente in staat tijdig uitputting van contracten te signaleren en tijdig een nieuw inkoopproces op te starten
- Strakkere monitoring splitsing/vergelijkbare inkopen: wij adviseren om strakkere controles uit te voeren in het inkoopproces als geheel om vergelijkbare inkopen (op cpv code) vanuit een gezamenlijke inkoopbehoefte te signaleren en uit te zetten in de markt.

Op basis van ons inzicht in het proces en interne beheersingsmaatregelen zijn de vervolgacties passend om dergelijke rechtmatigheidsfouten in de toekomst te voorkomen. Wij adviseren aanvullend de volgende maatregelen onrechtmatigheden te minimaliseren:

- In de financiële verordening is niet expliciet benoemd wat de definitie is van tijdig, in het kader van het tijdig rapporteren van verwachte begrotingsafwijkingen. Advies is om de definitie van ‘tijdig’ nader te duiden in de financiële verordening.

De gemeente Diemen heeft gerapporteerd over de naleving van niet-financiële onrechtmatigheid in het kader van de wet Fido. Deze normen worden wel door de gemeente nageleefd.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Voorwaardencriterium
Het college toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen het college en de raad afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen: subsidieverstrekkingen, participatiewet en inkoop en aanbestedingen. Indien is vast komen te staan dat de gemeente niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan is sprake van een onrechtmatigheid.

Europese aanbestedingen
In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2024 heeft het college de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spend-analyse. Deze is voorbereid door de VIC van DUO+, die hier periodiek werkzaamheden voor verricht en de conclusies ten aanzien van het voorwaardecriterium voor de rechtmatigheids-verantwoording 2024 heeft voorbereid. Over 2024 blijkt uit de spendanalyse een totaal aan onrechtmatigheden van € 1.899.000.

Wezenlijke wijzigingen
Gedurende de looptijd van een overeenkomst – dus na gunning - kan de inhoud van een opdracht wijzigen. Aanbestedingsrechtelijk geldt het uitgangspunt dat wijzigingen in zeer beperkte mate toelaatbaar zijn. Het risico kan niet worden uitgesloten dat andere inschrijvers geïnteresseerd waren geweest in de uitvoering van de gewijzigde opdracht en een andere inschrijving hadden ingediend. Het uitgangspunt is dat in geval van een wijziging de opdracht opnieuw aanbesteed moet worden. De werkelijke uitgaven uit hoofde van de betreffende contracten zijn hoger dan wat initieel overeengekomen was. Daarom wordt dit ook aangemerkt als onrechtmatigheid. Wij adviseren in het inkoopproces (bijvoorbeeld bij de uitvoering van periodieke spend-analyses) specifiek aandacht te hebben voor potentiële wezenlijke wijzigingen, waardoor deze eerder opgemerkt worden en hier tijdig actie op ondernomen kan worden.

Aandachtspunten EU-aanbesteden
Wij zien bij de gemeente Diemen met name een aandachtspunt ten aanzien van het “onterecht” splitsen van opdrachten. EU-aanbestedingsrecht is primair gebaseerd op de inkoopbehoefte op organisatieniveau. Wij raden daarom aan een extra risicogerichte inkoopanalyse op CPV code te doen en dienstverlening eerder aan te besteden of onder te brengen bij een broker.

Een tweede aandachtspunt is de monitoring van de contractwaarde in relatie tot de bestedingen en de documentatie van eventuele wezenlijke wijzigingen. Uitgeputte contracten moeten tijdig opnieuw in de markt gezet worden.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de raad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringsbudgetten (kredieten) zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig. Het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden van gemeente Diemen heeft de verantwoordingsgrens overschreden en het college heeft het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

De begrotingsonrechtmatigheden zijn op basis van de afspraken tussen college en raad in de financiële verordening acceptabel en deze zijn door het college in de paragraaf bedrijfsvoering nader uitgewerkt.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze zijn echter wel onrechtmatig als deze niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. Het college en de raad hebben door middel van de “financiële verordening 2023 gemeente Diemen” afspraken gemaakt over wanneer overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) in een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd moeten worden.

Het college van gemeente Diemen heeft de overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) tijdig voorgelegd aan de raad, van begrotingsonrechtmatigheden is daardoor in dit kader geen sprake.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Er worden geen afwijkingen gerapporteerd als gevolg van misbruik en oneigenlijk gebruik.

4.4 BBV, WNT en SiSa

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)
Wij hebben vastgesteld dat gemeente Diemen de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT
De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2024 niet meer bedragen dan € 233.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2024 van de gemeente Diemen niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2024 van de gemeente Diemen voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2024 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2024. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens 5.1.

In bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2024 wordt ingegaan op de Wet Inburgering 2021. Vanaf 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door gemeenten en verantwoord in de SiSa-bijlage 2024. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2024 en opvolging IB signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren.

Het college dient een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden betrokken in het proces tot het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. De gemeente Diemen beschikt niet over formeel vastgesteld M&O beleid. De maatregelen getroffen ter voorkoming misbruik of oneigenlijk gebruik zijn verweven in de reguliere processen. Dit blijkt onder andere uit het verhaal van onterechte bijstand wat in 2024 heeft plaatsgevonden.

Ondanks het ontbreken van een overkoepelend M&O beleid zijn er geen bevindingen voor de rechtmatigheidsverantwoording ten aanzien van het M&O criterium.

Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een Specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen is daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen gemeente Diemen, andere gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren. Voor uw gemeente is sprake van 27 SiSa-regelingen in 2024 tegenover 24 SiSa-regelingen in 2023.

4.5 Belangrijke schattingsposten

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het college en directie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen kennen een (additionele) schattingsonzekerheid en zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en doordat zij een hoge mate van schattingsonzekerheid vertonen. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de oordeelsvormingen en besluiten van het college en directie bij het maken van de schattingen beoordeeld op indicaties voor mogelijke tendentie.

In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt weergegeven of wij de schatting als conservatief, neutraal of optimistisch hebben aangemerkt.

POST IN DE JAARREKENING	BEDRAG (x € 1.000)	BEOORDELING 2024	BEOORDELING 2023	TOELICHTING SCHATTING
Voorzieningen	16.022	neutraal	neutraal	De belangrijkste voorzieningen betreffen: *Voor verplichtingen:* - pensioenen bestuurders (€2.382) - rioleringen (€2.917 Deze zijn neutraal opgesteld waarbij de pensioenvoorziening is berekend door een extern deskundig bureau en de voorziening riool het overschot is van voorgaande jaren op in rekening gebrachte rioolheffing. *Ter egalisatie van onderhoud:* - Groen (€2.907) - Groot onderhoud verhardingen (€5.025) De geplande projecten lopen langer door dan gepland bij aanvang van het beheerplan 2022-2027. U verwacht met de geplande dotaties van circa €6 miljoen en de bestaande voorziening de uitgaven de komende jaren te verrichten. Voor de periode daarna ligt een raadsvoorstel voor om het beheer op een andere wijze uit te voeren.
Uiteenzettingen korter dan 1 jaar	1.368	neutraal	neutraal	De schatting van deze post betreft de inbaarheid van de vordering. De directie bepaalt de voorziening dubieuze vorderingen op basis van de verwachte inbaarheid conform voorgaand jaar. Op basis van de afloop na de balansdatum zijn er geen indicaties voor aanvullende oninbaarheid. Wij achten de inschatting van de voorziening dan ook neutraal.

☹ *conservatief* 😐 *neutraal* ☺ *optimistisch, maar aanvaardbaar*

4.5 Belangrijke schattingsposten

Voorzieningen groot onderhoud

De gemeente heeft ultimo 2024 voor € 10 miljoen aan onderhoudsvoorzieningen ter egalisering van kosten verantwoord in de jaarrekening. Deze zien met name toe op verhardingen en onderhoud groen. Het opstellen van de onderhoudsplannen, en de doorvertaling daarvan naar de onderhoudsvoorzieningen, is een bewerkelijk proces. De onderhoudsvoorzieningen zijn een belangrijke schattingspost in de jaarrekening, waarbij een gedegen totstandkoming van groot belang is. Concreet bedoelen wij hiermee:

- De voorziening dient door de organisatie getoetst te worden aan de definities en vereisten zoals gesteld in het BBV. Voldoen de opgenomen componenten in de voorziening aan de door het BBV gestelde voorwaarden voor groot onderhoud?
- De voorziening dient gedegen onderbouwd te worden met onderliggende onderhoudsplannen, welke periodiek herzien dienen te worden. De onderhoudsplannen dienen per component te zijn opgebouwd. Belangrijk hierbij is dat de componenten ook daadwerkelijk tot uitvoering worden gebracht en hiervoor in de voorziening voldoende saldo aanwezig, zodat de specificatie van de voorziening aansluit op de daadwerkelijke kosten/uitvoering.
- Wij zien dat de werkelijke bestedingen t/m 2024 lager zijn dan de geraamde bestedingen op basis van het oorspronkelijke beheerplan. U heeft onderbouwd dat de projecten wel in uitvoering zijn of nog uitgevoerd worden. Na afloop van het huidige beheerplan ultimo 2027 stapt u over op een nieuwe methodiek waarbij grote uitgaven worden geïnvesteerd en vervolgens worden afgeschreven. Hiervoor is begin 2025 een raadsvoorstel in voorbereiding. Het huidige beheerplan inclusief de dotaties voor 2026 en 2027 wordt afgewerkt en daarvoor zal de volledige voorziening ultimo 2024 noodzakelijk zijn.

5. Bijlagen

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Diemen heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2024 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

STREKKING CONTROLEVERKLARING 2024	
Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (SiSa-bijlage)	Goedkeurend

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid			
D14	Specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters			

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkeringen en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen			
E113	Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030			
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen gemeentedeel 2024			
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024			
G13	Besteding/baten onderwijsroutegemeentedeel 2024			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025			
H12	Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H30	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
H35 B	Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026			

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls			
J107	Meerjarige stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen 2023			
J117 B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren			
J55	Aanpak energiearmoede			
J94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma			
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)			
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

Wij verwijzen naar de toelichting op de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 van de gemeente Diemen. De gemeente heeft voor indicator 03 van regeling A16 ‘Bekostigingsregeling opvang Ontheemden Oekraïne’ beroep gedaan op de uitzonderingsbepaling, zoals vermeld in de Definitieve Invulwijzer SiSa 2024 – versie 7 januari 2025. Derhalve is voor deze indicator geen bedrag ingevuld in de SiSa-bijlage.

Tozo

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2024			
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2024			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2024			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2024			

Een ǝɹǝpuɐ kijk
op waarde